

ПРВО САВЕТОВАЊЕ ПРОСВЕТНИХ РАДНИКА

Ивањица 29-30. мај 2015.

ЗБОРНИК

УВОДНИХ РЕФЕРАТА

СА

СТРУЧНИМ РАСТПРАВАМА

УВОДНА РЕЧ

Идеју за ПРВО САВЕТОВАЊЕ ПРОСВЕТНИХ РАДНИКА изњедрила је сама просветна пракса. Непосредни реализатори образовања и васпитања, односно, они који непосредно раде у школи, систематски су годинама потискивани са позиција на којима се креирају просветна питања, до те мере да се данас налазе у позицији извршилаца а не креатора образовања. Другим речима, не питају се за теме у које су најупућенији. Због тога се потреба за стварањем простора где ће се чути реч просветних радника, оних који непосредно раде у школи, наметнула сама по себи. ОШ Старина Новак је смогла снаге да уобличи ову потребу не спотичући се о синдикалне замке и концентришући се само на стручне теме просвете. Тако је настало ПРВО САВЕТОВАЊЕ ПРОСВЕТНИХ РАДНИКА.

Саветовање је одржано у Ивањици 29. и 30. маја 2015. и представља део Недеље школе коју организује ОШ Старина Новак. С обзиром да се први пут организује оваква врста манифестације (окупља искључиво запослене који раде у школи) на првом саветовању реализовано је учешће само запослених ОШ Старина Новак као организатора саветовања. Опште је мишљење да је ОШ Старина Новак, као организатор Саветовања, положила испит и да у будућности учешће могу узети и запослени у другим школама.

Много је тема о којима чиниоци школе нису имали могућности деценијама да проговоре пуноважно и легално. То је, наравно, створило једну врсту колективне фрустрације и умора струке па је у припремном материјалу за Саветовање буквално стајало следеће:

Саветовање садржи две основне активности:

1. рехабилитацију и рекреацију запослених школе,

2. трибине за изношење ставова, коментара и оцена рада просвете од стране запослених у школи.

Иако нико није могао знати како ће изгледати замишљено Саветовање, за њега је пријављено чак девет уводних реферата. Одмах се показало да просветни радници, они који се непосредно носе са проблемима школе, имају да кажу и више него што су сами тога били свесни. Пракса да се потискује изношење искуства из сопствене праксе, критикују наметнуте одредбе предпостављених и предлажу иновације и решења – прећутно се обелоданила као горка чињеница против које се нико пре није организовано,

избегавајући синдикалне замке, побунио. Јасно је било да би само због тога, Саветовање доживело пун успех.

Саветовање просветних радника окупило је укупно 43 учесника. Једини услов за учешће била је радна ангажованост на пословима у самој школи. Званична тема Саветовања гласила је **ОЦЕНА ОСТВАРЉИВОСТИ ПРОПИСА НАМЕЊЕНИХ ШКОЛИ**. Тема је наводила на основну суштину Саветовања: отварање простора да се чује реч просветара који непосредно раде у школи. Сви уводни реферати и дебате одговориле су на основну тему Саветовања: давале су оцену одредби које се просветним радницима намећу да спроводе. Идеје, коментари и критике које су се чуле директно су произашле из животне праксе, нису биле инфициране академским теоретисањем и апстракцијом, а неке су звучале и револуционарно. Сви уводни реферати имају писану форму а учешће дискутаната на трибинама које су отворане након уводних реферата, бележила су три записничара тако да су све трибине преточене у писану форму. На странама које следе налази се, у целости, ПРВО САВЕТОВАЊЕ ПРОСВЕТНИХ РАДНИКА.

јун 2015.

Влада Вучинић, директор ОШ Старина Новак

ПРВО САВЕТОВАЊЕ ПРОСВЕТНИХ РАДНИКА

29 – 30.мај 2015. Ивањица

Организатор ОШ Старина Новак, Београд

План рада Саветовања

29.05.2015. ПЕТАК

21:00 отварање Саветовања, изношење плана рада за сутра

30.05.2015. СУБОТА

08:00 доручак

09:00 трибина на тему:

1. уводни реферат износи Влада Вучинић, директор школе

ПОТРЕБА ЗА СТРУЧНОМ АУТОНОМИЈОМ ШКОЛЕ

2. уводни реферат износи Александар Суботић, наставник

СПОРТСКО ОДЕЉЕЊЕ ОШ СТАРИНА НОВАК

3. уводни реферат износи Весна Тутић, наставница математике

МАЛА МАТУРА – ТЕСТ ИЗ МАТЕМАТИКЕ

4. уводни реферат износи Слађана Луковић, психолог

ПРОЦЕНА И САВЕТОВАЊЕ

5. уводни реферат износи Милош Пекић, наставник историје

МУЗЕЈ – ИЗБОРНА И РЕДОВНА НАСТАВА

11:00 слободне активности - рекреација

14:00 ручак

15:00 трибина на тему:

1. уводни реферат износи Љиљана Милошевић, учитељица
СПЕЦИФИЧНОСТИ У РАДУ У ПРВОМ И ДРУГОМ РАЗРЕДУ
2. уводни реферат износи Љиљана Живковић, секретар школе
ПРОБЛЕМИ И НЕДОУМИЦЕ У ПРИМЕНИ ПРОТПИСА
3. уводни реферат износи Младенка Башић, учитељица
САМОВРЕДНОВАЊЕ
4. уводни реферат износи Владица Марковић, наставник ТИО
БЕЗБЕДАН И ЗДРАВ РАД НАСТАВНОГ ОСОБЉА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

17:00 слободне активности – рекреација

20:00 повратак аутобуса са учесницима Саветовања

уводни реферат

ВЛАДА ВУЧИНИЋ

директор школе

ПОТРЕБА ЗА СТРУЧНОМ АУТОНОМИЈОМ ШКОЛЕ

У српском друштву прекинута је добро позната традиција високог поштовања учитеља, наставника и професора. Зашто? Да ли је, несумњиво лош, економски статус просветних радника разлог за прекид поменуте традиције?

Одговори на ова питања не смеју да буду синдикална јер се тако удаљавамо од правог узрока. Зато одговоре треба тражити тамо где се они заиста и налазе – у самој струци. Најпре, треба поставити питање до које мере просветни радници имају слободу да креирају образовање и васпитање ђака са којима раде?

Како ствари сада стоје просветни радник не учествује у креирању образовања због следећих разлога:

1. просветни радници не учествују у прављењу програма,
2. просветни радници не учествују у писању уџбеника,
3. просветни радници не учествују у евалуацији постигнутог,
4. просветни радници не учествују у одређивању броја часова по предметима,
5. не учествују у раду ниједног завода који се бави образовањем,
6. немају механизме да креирају критеријуме дисциплинског понашања ђака,
7. немају механизме за спречавање мешања родитеља у стручне ствари просветних радника,
8. у статусу су сезонског радника јер им радни ангажман зависи од броја уписаних ђака – просветни радник је промењив, несталан и због тога му је континуитет у раду крајње угрожен,
9. просветни радник је извршилац коме је наметнут сваки корак у раду (не одлучује о изгледу учионице, распореду часова, броју писмених задатака, броју часова физичког, стручном усавршавању),

10. искуство из праксе просветних радника не узима се у обзир,

11. просветни радници немају стручне органе којим би руководили а који би одлучивали о стручним питањима,

Наведени фактори одлучујуће су утицали да се углед просветног радника не налази у друшту на оној висини на каквој је у највећем делу историје новије српске државе био. Објашњење за ово срзавање просветног радника постаје очигледно: просветни радник не учествује у креирању образовања и васпитања и нема последњу реч која је обавезујућа за остале чланове друштва. Ови фактори довели су до следећег статуса просветног радника:

1. нестајање стручне самосталности просветних радника,

2. осујећивање испољавања креативности у раду (радио не радио исто је),

3. стални пораст оптерећености бирократским захтевима,

4. стање у коме се јури испуњавање прописаних мера под претњом санкција,

5. просветарима се намеће стручна одговорност за спровођење прописа у којима просветари нису могли да учествују.

Крајњи резултат оваквог новог статуса просветног радника је свођење школе на позицију *шалтерског пружања услуга* (нема креативности, нема интеракције, муштерија је увек у праву, просветаре оцењују нестручна лица – родитељи па и сами ђаци - а повратно није могуће), односно, школа као неоригинална, бирократска и за савремене токове ригидна установа. Ово је слика школе која нема своју самосталност и оригиналност, нема своје лице већ се утапа у безлични низ школских зграда које су у обавези да испуњавају одредбе у чијим доношењима просветари нису могли суштински да учествују. Може се рећи да образовање и васпитање одумире а да се уместо њих појављује школство као нов феномен који је у потрошачком друштву јефтинији и под већом контролом.

Дакле, обезличена (неаутономна) школа је резултат нерешених тешкоћа, али и амбијент да се створи пат позиција у којој нема коначног урушавања школе али нема ни напретка. Након изнесених чињеница намеће се, као спасоносан, следећи принцип: ***стручна аутономија школе.***

Шта се подразумева под *стручном аутономијом школе?*

Стручна аутономија школе подразумева:

1. да школа системски, по дефинисаном овлашћењу и механизму, учествује у свим сегментима планирања, извођења и евалуације образовања (да се просветари питају за стручно мишљење које је обавезујуће).

2. да је школа почетак али и крај, преко свих сегмената по широкој кржници постојећих институција система, за све образовне токове.

Шта се добија стручном аутономијом школе а сада не постоји?

Аутономијом школе се стварају услови за решавање проблема стагнације образовања:

1. признаје се да су просветни радници најстручнији за питања просвете и активира се креативност просветара која сада нема дефинисан простор,

2. признаје се да се образовање одвија у самој школи и да је школа најмеродавнија да оцени шта је за даље образовање најбоље – да је школа жива лабораторија у којој се одвија крајњи циљ: образовање и васпитање.

3. омогућава се брза и правовремена реакција на друштвене појаве које су од утицаја на образовање (активан став просвете а не пасиван како је сада случај).

Стручна аутономија школе је неизбежан услов за системски развој образовања и васпитања.

Образовање и васпитање се не може развијати без активне и пресудне улоге просветних радника.

стручна расправа

Александра Куртеш: Има више од 1000 школа. Ја сам у школи 22 године и ништа се битно није променило. Ми смо деградирани у сваком смислу. Не може нас нико казнити ако не урадимо све по плану. Нпр. ранијих година су наставници уписивали наставну јединицу након завршетка часа, јер по правилу треба да се упише шта се реално радило тог часа, а не само оно што пише у плану. Ми „Енглези“ имамо више аутономије, ипак се питамо и одлучујемо о појединостима реализације наставе. Сви уџбеници имају рецензенте из школа. Дотакли сте пуно тема. Сматрам да тачка под којој наводите да школа треба да буде почетак и крај читавог процеса образовања, односно где наводите круг процеса који почиње у школи, па се онда идеје шаљу Заводу на разматрање који

опет шаље предлоге школи да процени да ли су употребљиви, то је тешко изводљиво с обзиром на број школа. Можда је то далека будућност.

Владица Марковић: Наши стручњаци на Машинском факултету су наложили све што ће да се ради. И кад пишемо уџбеник – то трпи. Има много болесних каријериста који формирају оно што им намеће режим. Увек има појединаца који минирају креативност наставника (нпр. ако наставник напише књигу под притиском политичког лобирања трпи тортуру, јер та књига неће бити призната, већ ће се радити по некој која је пуна грешака и погрешних информација).

Љиљана Живковић: Треба вратити углед просветним радницима. Постоји недостатак мотивације за борбу за више циљеве, јер се људи боре да прехране породицу. Просвета се систематски деградира. Људи су апатични, немају снаге да било шта покрену и због финансија и у стручном смислу. Ја јесам песимиста. Ми смо зрно на пешчаној плажи.

Влада Вучинић: Ваше присуство на Саветовању демантује Ваш песимизам. Кад зрно песка улети у око коме треба, постиже се успех.

Борис Ивановић: Оцена је највећи проблем, јер се све свело на њу. То нисте споменули.

Саша Шипка: Ученике углавном занима оцена. Као и родитеље. Они питају да ли је то довољно за 5, пошто им је битна оцена. Деца уче онолико колико им је потребно за 5. Предлажем експеримент у ТиИО: да оцењују групу којој не предају јер се деле. Били би и наставници мотивисанији да предају, а деца мотивисанија да науче јер не знају шта ће их питати други наставник.

Срђан Живковић: Да је све што је речено учињено не би ни било питање о оцени.

Слађана Луковић: Приватне школе имају своју аутономију. Оне и поред онога што налаже Министарство имају одређену слободу да креирају наставни процес. Променила сам своје гледање на приватне школе после презентација средњих школа у оквиру професионалне оријентације јер сам увидела да постижу добре резултате кроз своје иновације. Аутономија школе није утопија. Имамо њихов пример.

Ивана Перић: Били смо скептични кад је ИТС кренула као приватна. Њихов развој је нешто што свака установа може да примени. Врло је једноставно. Потребан је сређен простор, камерман, наставник и ученици, онда су снимали лекције које су предавали на часу. Тај материјал је доступан на сајту школе, а и продају га у иностранству. На почетку смо били скептични.

Младенка Башић: Аутономија подразумева и већу одговорност. Аустрија има тај модел.

Борис Ивановић: У Немачкој у 4. разреду учитељи одлучују које ће дете да иде у гимназију. Учитељице апсолутну слободу имају у давању оцена и на њих су жалбе несврхисходне. Свака оцена је образложена текстуално по елементима оцене.

Александра Куртеш: Да ли школа може имати своју аутономију? Ми никада нисмо били јединствени. Има нас пуно и раштркани смо. Да ли ми као „Старина Новак“ можемо имати своју аутономију?

Влада Вучинић: Кроз двојезичну наставу ми имамо своју специфичност.

Љиљана Живковић: Не може ако ми за свако искакање из калуца морамо да тражимо сагласност и одобрење од стране Министарства и Школске управе.

Влада Вучинић: То је закон, морамо да га поштујемо, али стручно мишљење просветног радника МОРА да буде обавезујуће. Струка мора бити изнад законодавца.

Александра Куртеш: Радимо пуно ствари за које нисмо стручно позвани. Педагошко-психолошка служба ради 200 на сат, као и ми наставници, доста је административних ствари које треба додатно радити. Такође, ја не могу ни да обавим разговор са родитељем а да се претходно не консултујем око права које имају родитељи и наставници, увек постоји дилема на шта имамо право.

Слађана Величковић: Не треба бити песимиста. Друштво је наметнуло такав начин рада. Родитељи су се изборили за власт у МПН и то су им одобрили. Просветни радници падају све ниже и ниже. Никад просветари нису били јединствени. Да се крене од 1. разреда – ни немамо стандардизацију за слова! Сваки издавач има своје слово. Ми учитељи се не договарамо око тога. Немамо ауторитет. Чак ни над децом – над њима је родитељ. Ово ће бити за 10 година. Ја верујем у Новосађане, Војвођане – они су једна душа, а ми Београђани не проналазимо се нигде. Дали су родитељима све, а ми смо немоћни. Предлажем да се учитељи првог разреда већ на почетку године договоре које ће слово како писати.

Александра Куртеш: Ми смо као школа покушали да реагујемо за школски календар, да нам нпр. зимски распуст опет буде у фебруару. Нису ни то усвојили.

уводни реферат

АЛЕКСАНДАР СУБОТИЋ
наставник физичког образовања

СПОРТСКО ОДЕЉЕЊЕ ОШ „СТАРИНА НОВАК“

Спортско одељење било би формирано по угледу на двојезичну наставу у циклусу од 5. до 8. разреда. Разлика је у томе што би у сваком разреду од 5. до 8. постојало по једно овакво одељење. Основна замисао је да ученици спортског одељења недељно имају 2 часа физичког васпитања и 3 часа изабраног спорта у складу са њиховим специфичностима. То је пилот пројекат, израда би трајала годину дана. За потребе израде пројекта формираће се Тим за спортско одељење, који ће на овоме радити наредне године. Тај пројекат се разликује од онога што раде у Спортској гимназији по томе што не би имали ослобађање од наставе због тога што тренирају у клубовима већ би Школа са њима радила. Дакле, управо супротно од тог принципа да се ослобађају од наставе – да ми као школа радимо са ученицима спорт. Суштина оснивања спортских одељења је побољшање базичних ствари у оквиру спортова којима се ученици баве, у оквиру чега би били ангажовани и професионалци из одређених области (спољни сарадници).

Пример добре праксе постоји у Хрватској, где оваква одељења постоје од 1. до 4. разреда, ради се на развијању опште физичке способности у складу са узрастом у критичним периодима за развој одређених физичких способности. Код њих је развијена добра сарадња са спортским клубовима и спортским савезима.

стручна расправа

Љиљана Живковић: Ово ће нам бити први тест аутономије школе.

Влада Вучинић: Имаћемо по једно одељење више у 5., 6., 7. и 8. разреду и повећан фонд часова.

Весна Поповић: Ако се повећава број часова физичког васпитања и изборног спорта, шта им се онда смањује?

Влада Вучинић: Немамо детаље. Двојезична настава је предвиђена законом.

Љиљана Живковић: Овде се дешава веће искакање. Мења се фонд часова.

Александра Куртеш: Двојезична одељења имају енглески као и остала одељења – двапут недељно. Које часове ученици спортског одељења неће имати да би имали 5 часова везаних за физичко васпитање? И шта се дешава ако су добри и у спорту и у енглеском језику?

Влада Вучинић: Формираћемо тим за спортско одељење, који ће се бавити појединостима овог пројекта. Они ће дефинисати сам пројекат, ступити у контакт са Министарством за спорт, Факултетом спорта и физичког васпитања... Све то ће ући у Годишњи план за наредну школску годину. У овом Тиму ће бити сви наставници физичког васпитања, секретар, директор и ПП служба. На крају године тај тим ће морати да преда и извештај о томе шта је урађено.

Слађана Ђуричић: Да ли ће спортска одељења постојати и у млађим разредима, од 1. до 4?

Александар Суботић: Ако пројекат заживи у старијим разредима, зашто да не.

Влада Вучинић: Оно што је битно је да овај пројекат, попут двојезичне наставе, Министарство не кошта ништа. Проблем је у финансирању пројеката. Осим тога, треба остварити сарадњу са Факултетом спорта и физичког васпитања, проверити утемељеност захтева, како бисмо пред Министарство изашли са што припремљенијим пројектом. Шестаци су добровољно прихватили припремну наставу за енглески језик – а то су часови који иду преко фонда, зашто онда не би прихватили и више часова спорта.

Александар Суботић: Добар аргумент је и то што деца имају деформитете.

Влада Вучинић: Постоји спортска секција, али је и то дало лош резултат.

Александра Куртеш: Ово ће привући и децу и родитеље, јер деци фали физичка активност, а и радије ће се три сата бавити спортом него седети у школској клупи.

Владица Марковић: Деца која се пријаве за та одељења треба да прођу обавезну контролу, у виду граница физичке оптерећености. Може да се смањи фонд техничког и информатичког образовања, ликовне културе, а да се повећа фонд физичког васпитања. Око 50 – 80% активних спортиста каријеру заврше са одређеним деформитетима. Требало би да се уведе сарадња са Здравственим установама. Спортска медицина.

Јелена Јовановић: Ако пројекат заживи, шта ће бити са часовима физичког у млађим разредима? То значи да ће старији разреди више заузимати салу, па ће доћи до проблема одржавања часова физичког у млађим разредима јер нема довољно сала.

Влада Вучинић: Решења је више: балон на фискултурној сали, базен у подруму, сала која је дата под закуп плесној школи... Имамо подрум у два нивоа који се може прилагодити тим потребама. А и решили би проблем финансирања.

уводни реферат

ВЕСНА ТУТИЋ

наставница математике

МАЛА МАТУРА, ТЕСТ ИЗ МАТЕМАТИКЕ

Испирацију за тему овог излагања сам пронашла у недавно одржаном пробном пријемном из математике. Тест је био изузетно лак, мислим да би поента одржавања пробног пријемног била боља да је тај тест био тежи. Као и на прошлогодишњем тесту, и на овом су се нашли задаци који проверавају основну математичку писменост ученика. Зашто? То су задаци попут задатка бр.1 : „Запиши цифрама следећи број (који је написан словима)“. Овај тест не полажу прваци и другаци, беспотребно је тестирати такве ствари. Зашто онда овакви задаци? Зашто би неко добијао бод на нешто што се подразумева, што је основа? Други задатак је исто био јако лак, то не полажу четвртаци, већ осмаци! Ученици који у априлу виде овакве задатке, помисле да ће на правом пријемном испиту бити лако и престају да уче, делује на њих дестимулишуће. Ако ово дате на проби – они ће престати да уче. А добро је дати завршни испит јер им он добро дође да систематизују своје знање. Три задатка су прелака – то је градиво 2. разреда, основна писменост. Више од 95% ученика је тачно решило те задатке, само једно дете није знало први задатак. Они немају мотивацију да даље уче до завршног испита, а има још времена. Просек на пробном пријемном је 11, 12 бодова од 20. Једини смисао оваквих задатака видим управо у подизању броја бодова и резултатима за хваљење.

стручна расправа

Василије Савић: Које је објашњење састављача теста? Зашто је тако лак?

Весна Тутућ: Нема објашњења. Постоји основни, средњи и напредни ниво знања из математике, тест треба да обухвати сва три нивоа. Овај тест је већином за основни ниво знања. Закључујум да пробни завршни испит делује демотивишуће за ученике и не би требало да се ти задаци оцењују, барем не они који спадају у основну писменост. Ако желимо да направимо ваљану разлику у знању деце, треба им дати теже задатке.

Борис Ивановић: Треба узети у обзир да је то тест за ученике на нивоу читаве Србије, а не само Београда, тако да тест треба прилагодити различитим околностима и срединама у којима се ученици школују.

Александра Куртеш: У том смислу Друштво математичара има солидну аутономију?

Весна Тутућ: Нико у Друштву није проговорио, а и колеге из других школа исто мисле. Потребан је тест, али је непотребно дати овако лаке задатке.

Влада Вучинић: Израда тестова не треба да буде готова док не добију наше стручно мишљење.

Слађана Луковић: Можда се састављачи теста ослањају на резултате ПИС-а истраживања који указују на то да нашим ученицима недостаје повезаност теорије и праксе, па задаци циљају управо на то, на примену, трансфер, знања.

Милош Пекић: А тек питања из историје! Шта ту рећи?

уводни реферат

СЛАЂАНА ЛУКОВИЋ

школски психолог

ПРОЦЕНА И САВЕТОВАЊЕ ПСИХОЛОГА У ШКОЛИ

Наводим истраживање (Димитријевић и Петровић, 2011) о самоперцепцији улоге психолога у школи, у коме је учествовало око 100 колега психолога из школа. Две кључне делатности психолога по том истраживању су процена и саветовање, а деловање у школи се рашири са тих кључних области. У Правилнику о раду стручних сарадника се наводи 9 делатности и велики број појединачних задатака своди се на саветовање и процену.

Што се тиче процене, односно испитивања, психолог процењује зрелост за полазак у школу, а сва деца која су календарски зрела, уписују се по Закону у школу. Нарочито сада у ери инклузивног образовања уписују се и деца којима ипак треба подршка, односно деца за коју психолог процени да нису довољно когнитивно и интелектуално зрела. Тако се та процена своди на питање потребне подршке у образовању, а не толико на питање зрелости. И наравно кроз овај вид процене психолог прикупља податке који су потребни како би се уједначено формирала одељења првог разреда и ту треба опет бити вешт и избећи разне притиске, а опет препознати и испунити различита очекивања родитеља јер је сарадња са родитељима свима у интересу. Поред процене при упису, психолог процењује и касније способности ученика током школовања како би се израдио ИОП, као и професионална интересовања приликом опредељивања за средњу школу. Психолог у процени увек користи стандардизоване мерне инструменте. Такође процењује и социјални статус ученика у групи, међусобне односе ученика и групну динамику, особине личности, мотивацију за учење, вредности и ставове.

Психолог се, што се тиче саветовања, сусреће са следећим проблемима:

- У школи не постоје услови да се континуирано ради са ученицима, Саветовање је процес који захтева адекватан простор и време.

- Саветовање подразумева да се направи контекст поверења, а одређене садржаје ипак треба предочити родитељима и наставницима. Увек постоји етичка дилема шта од свега што дете саопшти може да се подели.
- Проблем плана Појачаног васпитног рада – некад се сведе на то да наставници захтевају да се направи тај план како би имали законску основу да ученицима смање оцену из владања, а циљ тог плана је управо супротно - да се ради са дететом да му се не би смањила оцена из владања.
- Ученици доживљавају одлазак код психолога и саветовање или као казну (кад их наставници пошаљу са часа зато што су немирни и не могу да држе час од њих) или као забаву (да им прође време од часа). Ученици не треба то тако да доживљавају, саветовање је управо нешто између ова два екстремна доживљаја, има и васпитну функцију, а обезбеђује и подршку. Зато је потребно да се креира однос поверења у коме то дете може искрено да каже шта мисли о родитељима, наставницима, да дође до увида, да разуме своје понашање у школи.
- Групни рад са ученицима се остварује најчешће кроз психолошке радионице и он је по закону унет у план рада стручних сарадника, али није дефинисано кад, где и како га спроводити. Овај начин рада је управо кључни у раду психолога у смислу превентивног деловања и продубљивања односа са ученицима. Најчешће се реализује на часу одељењског старешине заједно са одељењским старешином јер није предвиђено да психолог држи тај час, а користи се и прилика када су наставници одстунели па на часовима замене. Односно, мало има простора да се у редовном ритму и редовној настави реализује групни рад са ученицима.

Доста је папирологије па суштина трпи.

стручна дискусија

Весна Поповић: Ми не шаљемо децу на ПВР са циљем да им смањимо оцену из владања. Нико то не жели. Закон је дефинисао да мора постојати тај план.

Борис Ивановић: Питање у вези са етичком дилемом око поделе информација, поверљивост информација.

Слађана Луковић: То је етичка дилема шта поделити. Ученици понекад кажу први пут нешто што је лично, што ни родитељима нису рекли па је психолог увек у дилеми како и шта да подели јер ако без пристанка детета исприча некоме изневериће његово поверење. Претпоставља се да дете када једном каже нешто у сигурној средини моћи ће да то касније каже и родитељима.

Владица Марковић: У школи није дозвољена клиничка психологија. Погрешна професионална улога је додељена школским психолозима. Дете треба проследити другим установама, а школски психолог треба да ради на побољшању квалитета наставе.

Весна Тутић: Некад се деси да износимо личне ствари детета на Већу да бисмо помогли детету, па нам психолог скрене пажњу на то. У том смислу не разумемо психологе, немамо етичку дилему о којој је Слађана причала, већ нам је пред очима само добробит детета.

Влада Вучинић: Смањивањем броја ђака мења ли се потреба за променом броја психолога?

Слађана Луковић: Смањење броја ученика са којим психолог ради би повећало квалитет рада, могло би више времена да се посвети сваком детету.

Влада Вучинић: У идеалној ситуацији у ОШ Старина Новак, колико психолога је потребно да сви проблеми буду третирани одлично?

Слађана Луковић: Мислим да никад није довољно. Није сва одговорност на психолозима. Не успевамо да постигнемо све.

уводни реферат

МИЛОШ ПЕКИЋ
наставник историје

МУЗЕЈ ШКОЛЕ – ИЗБОРНА И РЕДОВНА НАСТАВА

Већ три године покушавам да се изборим за блок наставу из историје, јер је то нешто што је неопходно. Ученици у оквиру изборне наставе и предмета савремени живот у прошлости обилазе различите музеје. Касније то што виде у музејима примењују у школи, приликом помагања у организовању изложби у Музеју школе, поводом битних датума и слично. Музеј постаје жива радионица. Управо зато сматрам да Музеј треба да се нађе у изборној настави. Школа се презентује преко Музеја. Музологија – обележавање догађаја и датума из историје школе.

стручна расправа

Влада Вучинић: То свакако помаже подизању нивоа наставе. Можда постоји простор и за стручног сарадника за музеј. То би значило сигурност у континуитету.

Саша Шипка: У том контексту, постоји потреба и за школским медиотекаром који сакупља податке, води рачуна о технологији и сл.

Љиљана Живковић: Потребан нам је и логопед, јер је све више деце са таквим проблемима и још много тога. Правилник о предвиђеним средствима Министарства је преписани Правилник из 1993, с тим што су одобрени ресурси како у погледу кадрова, тако и у погледу средстава и услова за рад још мањи. нпр. њиме је предвиђено покривање свега трећине од тренутне потрошње струје. Стручни сарадник за музеј би можда и могао да дође у обзир, али само ако се финансира из сопствених средстава.

уводни реферат

ЉИЉАНА МИЛОШЕВИЋ

учитељица

СПЕЦИФИЧНОСТИ У РАДУ У ПРВОМ И ДРУГОМ РАЗРЕДУ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Припрема за полазак у школу деце, раније није била обавезна. Деца су полазила у први разред и одмах се суочавала са свим тешкоћама. Увођење предшколског програма као обавезног, и описног оцењивања у првом разреду, осмишљени су да деци олакшају полазак у школу и прихватањешколских обавеза.

Деца су до поласка у школу стекла одређене обрасце понашања, које ће у школи морати да мењају и прилагођавају. Потребно је да се подсетимо, који је циљ васпитања у данашњем друштву. (*Социологија за 3. разред средњих стручних школа и 4. разред гимназије, Завод за уибенике, Београд, 2011. година*)

Циљ васпитања у демократском друштву је стварање осећаја за праведни мир. Подразумева следеће:

-остваривање сарадње и развијање способности за међусобно помагање, што подразумева неутралисање такмичарске искључивости и разних видова лошег поступања;

-настојање да деца прихвате одговорност у раду и понашању;

-усвајање и примена правила за успешну комуникацији;

-развијање свести о себи и пружање помоћи у стварању самопоуздања код деце;

-усвајање правилног односа према другима (вршњацима и одраслима) ;

-неговање љубави према другима и осећаја припадности групи, у којој се дете налази;

-налажење равнотеже личних осећања са осећањима других;

-развијање самоконтроле у складу са потребама и обавезама појединца;

-развијање љубави према себи, другима и животу уопште;

-повезивање и коришћење знања и вештина научених у школи са свакодневним животом,

-инсистирање за реализацију права на:одлучивање,предузимање акције, уживање у радости успеха и прихватању одговорности за своје поступке.

Чињеница је да деца долазе са различитим навикама и искуствима које су стекла у својим породицама. (*Познавање човека, Алфред Адлер, ДЕРЕТА, Београд,2012.год.*) Једни имају сувише захтевне родитеље, па се код њих ствара јак осећај ништавности, јер ови родитељи постављају пуно захтева сматрајући да „дете може све то да испуни“. Други стално подсећају децу да зависе од њих и тако им намећу осећај неважности,ситности и ниже вредности. Трећи се понашају према деци као играчкама или предмета за разоноду. Четврти се понашају према детету као добру које се нарочито чува. Пети показују да осећају дете као терет.Ово понашање се препознаје у следећим односима родитеља према детету:

-дете се не узима озбиљно(његове жеље,страхови, захтеви...);

-детету се на различите начине намеће порука да је оно нико и ништа и да нема никаква права;

-да мора да се повинује потребама и жељама родитеља;

-родитељи не брину хоће ли речима или поступцима:увредити дете,исмејати га(што је нарочито штетно) и говорити му неистине, тражећи да дете безусловно у њих верује.

Моје мишљење је да је мало родитеља који дете доживљавају као личност, којој треба да помогну, да буде прихваћена у вршњачком окружењу, и успешна у извршавању школских обавеза. Они родитељи који направе недељни распоред и сваки дан попуне ваншколским активностима, ускраћују детету право на слободно време и на игру и неодговорно их исцрпљују, па су та деца често неиспавана, нервозна и неспокојна. (*Познавање човека, Алфред Адлер, ДЕРЕТА, Београд,2012.год.*) Игра није губљење времена! Игра је подстрек духа, развијање маште,развијање спретности и најважније-припрема за будућност (то подразумева :припрема за игру, избор игре и важност коју деца придају игри).

Посматрач кроз праћење дечије игре,открива стање духа детета. Може јасно да открије следеће:

- Однос детета према околина;
- Однос према другима(пријатељски/непријатељски);
- Спремност за толеранцију, подчињавање или тежњу да господари;
- Однос детета према животу.

Животне ситуације деце су различите:

-ако околина шаље непријатељске утиске,дете ће читав свет посматрати као непријатељско подручје;

-ако у породици не доживи љубав и нежност, постаје нерасположено,огорчено, застрашено и повлачи се из могућег присног круга своје околине

Чињеница је да је свако дете беспомоћно. Могућност васпитања је пољуљана у следећем:

1.Појачаним,интензивним и дуготрајним осећајем безредности, и дете нема поверење у себе пред задацима и очекивањима околине.

Дете које се васпитава са позиције надмоћи, боји се да не погреша, нема самопоуздање да само ради своје задатке (стално тражи помоћ, одустаје и очајава, ризикује да разљути родитеља или развија сопствени механизам принуде да би му се помогло).Такво дете не развија упорност и марљивост већ оклевање, огорченост, изолованост и неповерење. Разочаран родитељ није поштеђен патње, али се најчешће дешава да онда у другима тражи кривце за слабости свог детета. Дете у периоду од 1. до 4. разреда, мање-више разуме објашњења али зато савршено добро разуме невербалну комуникацију. Незадовољство свог родитеља доживљава веома трагично и те емоције могу да оставе трајне последице у души детета.

Деца, која су одрасла у великој строгости у васпитању, или су потпуно понизна или су стално на опрезу и спремна да нападну непријатељску околину. Ова деца се изолују, и мисле само на себе,не припадају заједници. Развијају песимистички поглед на свет, и остају без сваке радости живота, ако не успеју да се ослободе свог животног шаблона.

2.Давање слободе детету, изазива задовољење сигурности.

Дете по природи поседује оптимизам. Верује да може лако да решава задатке. Подршка оптимизма омогућава да развије срчаност,отвореност,самопоуздање и марљивост.

3. Давање претеране слободе детету изазива тежњу за употребом силе, да би се остварила надмоћ над околином (тада се код деце испољавају различити видови агресивности).

У пракси игра олакшава учење и посебно је погодна за ученике 1. и 2. разреда. Ако имамо у виду неопходну динамику часа, често смењивање различитих активности због одржања пажње и радног расположења ученика, онда је јасно да је одговорност учитеља велика. Терминологија мора да буде прилагођена овом узрасту и спремност да се кроз игру и коришћење маште усвајају појмови и садржаји. Учитељ се неминовно саживљава са децом овог узраста и нехотице буде попустљив .

Родитељи верују да деца могу лако да добијају петице, и то од њих траже. Из тога могу да се јаве проблеми.

Могуће грешке у васпитању од стране родитеља, могу бити класификоване кроз поруке, типа:

„Мораш да будеш најбољи, јер те ја волим!“

„Мораш да успеш. Лако ћеш ти то...!“

Такво једнострано васпитавање штетно утиче на судбину детета.

„Деца под стакленим звоном“ је синоним за размажену децу, којима други уклањају са животног пута све потешкоће. Ова деца себи могу да дају слободе да раде шта год хоће и, очекује се, да нико не треба да их спречава. Таква деца немају прилике да се вежбају у ономе што је потребно у животу и остају за цео доцнији живот сасвим неспремна.

Непослушна деца живе у борбеном грчу и имају тежње да:

-порасту изнад своје околине (најчешће незадовољна поступањем према њима) и

- да се на ма који начин издигну изнад других и да све друге на ма који начин надмаше.

Деца која се у заједници осећају слободно, имају храброст и самопоуздање неопходно за здрав и срећан живот.

Родитељи несвесно преузимају улогу учитеља, и немају на уму да би требало да основни циљ васпитања у породици, буде, подизање личности до висине на којој се осећа да је живот вредан живљења. Томе у прилог иде порука коју деци недвосмислено упућују, да им је учитељ у школи - родитељ, и тако их заправо збуњују. Ако дете

поистовећује учитеља са родитељем онда учитеља доживљава превише лично. Родитељ је најважнији сарадник учитељу. Треба да помогне детету да прихвати школске обавезе и да активно сарађује са учитељем. Учитељ, неминовно, заволи своје ученике, али најпре има циљ да добро и професионално обавља свој посао.

Имајући у виду све ово, деца у првом разреду имају најважнији задатак, да прихвате заједницу (одељење) и да у истом буду прихваћена. Ту се појављује потреба, добре сарадње породице и школе. Иако је обавеза родитеља, према школи као институцији, јасно утврђена законом и интерним школским правилницима, са сваком новом генерацијом ученика појављују се ратоборни родитељи, који на сваки начин теже, да се изборе за повлашћен положај своје деце.

Притисак према деци, да имају све петице, је оптерећујући и за дете и за учитеља. У пракси сам имала овакву ситуацију. Срела сам бившу ученицу, из генерације у којој је чак половина одељења добила Вукову диплому. Она ми је, у једном тренутку, сасвим спонтано рекла: „Сећате ли се кад сте нам на крају другог разреда рекли: „ Шта је било, било је - од сада морате да будете прави ђаци!“Кад мало боље анализирам своје професионалне ставове и принципе, засигурно је да сам то рекла, иако се те опаске не сећам.

Амбиције родитеља потискују највећу вредност-личност детета, његове жеље и склоности. Навела бих пример. Једна девојчица је желела да игра женски фудбал, мајка је наговорила и уписала на фолклор. Друга девојчица није могла да савлада прескакање кратке вијаче, иако је била веома физички способна за друге ствари, родитељи су је терали да свира хармонику. Није им сметало што, баш то, детету не иде.

Сматрам да је најважније, да се деца у првом и другом разреду социјализују, да слободно мисле и саопштавају своје мисли, да усвоје основне радне навике и садржаје. У трећем и четвртном разреду треба да науче да уче, да доносе закључке, да буду упорни и истрајни у раду, да сарађују и да овладају планом - предвиђеним знањима и вештинама.

Законодавац је направио покушај да се овај проблем реши. Промењени су услови за остваривање права на „Вукову диплому“. На тај начин се оцене у нижим разредима основне школе не рачунају као услов за добијање исте. Ова чињеница, ипак, не олакшава живот и рад ни ученика ни учитеља. Наставља се беспошtedна борба за петице, која потпуно потискује праве вредности и обезвређује знање, самим тим што оно као такво није у првом плану.

стручна расправа

Влада Вучинић: Најозбиљнији проблеми долазе од родитеља, не од ученика.

Љиљана Милошевић: Најлакше да ми будемо криви за све оно што родитељи нису постигли. Ми смо дежурни кривци.

Слађана Ђуричић: Притисак је да дете има све петице и да буде одлично. Родитељима је важна петица, а самим тим и деци. Морају да достигну то што родитељи очекују.

Љиљана Милошевић: Један родитељ је тражио успех детета у мају, петица је стављена изнад свега. До ње доћи на било који начин. За њих је прилично стресно да дете добије мање од 5. Кад родитељи кажу детету: „Шта је то за тебе? То за тебе није ништа“, они на тај начин уплаше дете, оно је под стресом да мора да добије 5. Њима је то лако, а детету није.

Слађана Ђуричић: Нереална је слика родитеља о детету. Хоће да добију, а не да зараде пет.

Љиљана Милошевић: Они сматрају да дете заслужује пет. Превише верују детету.

Влада Вучинић: Родитељ хоће оцену, као и то да им се каже да је та оцена заслужена. И каже учитељу да је та оцена зарађена. То раније није постојало. То је нов феномен. Мешање родитеља у стручне ствари наставника.

Љиљана Живковић: ето начина да се развије аутономија школе, струка треба да стане иза своје оцене. Наставници иду линијом мањег отпора и дају већу оцену да не би дошла инспекција да преиспита одлуку. 80% наставника иде линијом мањег отпора да се не би сукобљавали са родитељима. То пре раде него што се боре за свој став. Јер инспекција онда све проверава.

Борис Ивановић: Ја могу да погрешим у оцени. Имате толико Вуковаца. Оцењивање је проблем целог друштва.

Љиљана Милошевић: Сујета родитеља највише утиче у млађим разредима, јер у 1. и 2. разреду просек се касније не рачуна.

Весна Тутић: Пример из друге школе где су колеге тј. стручно веће стале иза наставнице да је не би изложили инспекцијској процени и као веће одлучили да ученику признају задатак и самим тим и већу оцену. су се двоумиле шта да ураде и на крају су одлучили да признају. „Ајмо да признамо“. И дали су родитељу за право.

Влада Вучинић: Стручно веће треба да да мишљење о оцени кад се родитељ жали на оцену. Наша реч као стручњака не сме да се доводи у питање. На да се бранимо од инспекције. Неке оцене су, практично, укинуте. Нема јединице као закључне оцене. Нема ни двојке. 90% оцена су четворке и петице. Родитељи интервенишу кад дете донесе књижицу у којој нису оне оцене које дете хоће.

Александра Куртеш: Воле да их лажу и сами себе лажу. Родитељима је тешко да реално сагледају своју дете и његове капацитете.

уводни реферат

ЉИЉАНА ЖИВКОВИЋ

секретар школе

ПРОБЛЕМИ И НЕДОУМИЦЕ У ПРИМЕНИ ПРОПИСА

Велики број инспекцијских прегледа. 95% просветних инспектора нису правници, а контролишу рад школе. Не знају детаље пословање школе, па се искључиво баве формом. Нема инспектора који долазе на час да виде шта деца знају и раде, само се баве папирологијом. Наводи пример ученика наше школе коме је изречена одређена васпитно-дисциплинска мера, па су се родитељи жалили. Кад је то преиспитала инспекција, васпитно – дисциплинска мера је поништена јер је недостајао један папир, који није био обавезан – закључак васпитно-дисциплинског рада, а нигде није прописано да се он донесе. Недостајао је један папир, тај папир није био обавезан – ипак је оборена оцена. Све је формализовано. Инспектори листају папире и гледају само колико је рађено и да ли постоје докази за то. Саветујем све просветаре да пишете то што радите, јер ако није записано као да није ни рађено.

Оцењивање – оцена је важнија од знања. Јако велики проблем имамо код оцењивања владања. Критеријуми за оцењивање владања су промењени. Наставници се сналазе како знају и умеју. Сад се васпитно-дисциплинске мере не повезују са оценама. Није прописано како треба. У правилнику о оцењивању стоји да се владање у току полугодишта тј. за време 1 и 3 класификационог периода оцењује описно, а на полугодишту и крају године бројчано. Постоји проблем са уписивањем тих описних оцена у дневник, јер не постоји рубрика за њихово уписивање. Ми смо се досетили да пишемо у напоменама. Инспектори питају да ли је био оцењен током године из владања и где смо то уписали.

Утицај родитеља – њима је Закон дао такву могућност. Сви понављају сада фразу „злостављање“, доведена је до екстрема. Сад је све злостављање. Инспектори само знају шта наставник не сме да ради, а не дају нам савете односно не знају шта сме да уради у одређеној ситуацији. Наводи пример Слађане Ђуричић против које је писана пријава у којој се између осталог наводи да је дете кажњавала на часу физичког васпитања тиме што га је „лишавала“ тог часа, односно дете је седело на клупи. Инспектор је имао само

одговор на то да не сме то да ради, али и не шта да уради у ситуацији кад се дете понаша неадекватно и омета час.

Влада Вучинић: зато је потребно да стручно веће стане у заштиту. Стручно мишљење Актива учитеља је тражено у том случају и било је кључно. Актив је рекао да искључивање из игре није казна. Тек када су инспектори прочитали мишљења стручњака, нису имали више примедбе на ту меру. У овој ситуацији је победила струка.

Администрација – радимо у „шуми прописа“. Они су некад противречни. У правној служби МПН су људи који нису радили у школама.

Правилник за утврђивање цена услуга у школи – као највећи критеријум је узет број одељења (најбољи пример да законе пишу људи који никад нису радили у школама). Проблеми и услови средине нису узети у обзир (број развода, урбана средина наспрам руралне....). Неозбиљно је узети број одељења као једини критеријум.

Деца не могу да се воде на екскурзију због процедуре јавне набавке, иако је прописано у наставном плану и програму. Не смемо да их сликамо и качимо слике на огласне табле и сл. због заштите података о личности.

Не могу имена да се објаве са такмичења због заштите података о личности.

Песимиста сам. Ситуација нам не иде на руку. А оптимиста сам под условом да се прошири цела прича.

стручна расправа

Влада Вучинић: Има ли назнака за промену закона?

Љиљана Живковић: Сваки пут кад је било измене Закона нама је било све горе, а пратим закон из 2005 године. Сваки пропис који је донет – нико није консултовао школу, директоре, наставнике, школске правнике. Ако нешто хоћемо да променимо морамо да тражимо „рупе у прописима“. Мислим да смо размазили родитеље. Дошли смо у ситуацију да се само бранимо од родитеља.

Влада Вучинић: Савет родитеља је стално у стремљењу да прошири своје деловање, хоће да одлучује. На свакој седници им говоримо да су они саветодавни орган и да не доносе никакве одлуке.

Љиљана Живковић: Прописи нису у складу са праксом. Прописи су непримерљиви, лоши, копирамо од неког део правилника.

Слађана Величковић: Ја сам предложила да учитељица на коју се родитељ жали оде у МПН да тражи заштиту, а не да се само брани. А ми ћутимо.

Влада Вучинић: То је пут који није предвиђен. Родитељ има право да се жали. МПН би ту учитељицу вратило у Школу и рекли би да родитељ има право да поднесе пријаву и да је дужност инспекције да истражи ту пријаву. Једино струка. Законодавац је био једностран. Мора струка да буде независна. И да јој се признају њене специфичности.

уводни реферат
МЛАДЕНКА БАШИЋ

САМОВРЕДНОВАЊЕ

Успостављање система квалитета неопходно је у свим областима рада па тако и у образовању. Главни задатак образовних система у свету је да се установи и обезбеди квалитет рада образовно – васпитних установа. То подразумева:

- Одговорност свих актера у образовном систему;
- Усаглашене стандарде квалитета рада;
- Примену стандарда у пракси;
- Међусобно поверење;
- Аутономију школа.

Један од најбољих механизма за обезбеђивање квалитета је самовредновање. То је поступак којим се вреднује сопствена пракса и сопствени рад, полазећи од анализе шта је и како је урађено. Основна питања у процесу самовредновања су:

1. Колико је добра наша школа?
2. Како то знамо?
3. Шта треба да учинимо да буде још боља?

На ова питања могу одговорити: наставници, ученици, руководиоци, родитељи.

- Наставник има задатак да анализира свој рад, коригује, да постави себи питање шта је добро, а шта лоше урадио, шта од урађеног може да побољша, који је циљ постигао, на који начин може допринети побољшању сопствене праксе.
- Самовредновање ученику омогућава да развија способности које ће му помоћи да прати, вреднује и унапређује своје активности у школи, као и да вреднује рад других.

- Родитељ као неизоставни партнер школе својим личним учешћем као и проценом рада других доприноси објективнијој слици школе, одлучује и спроводи акције за унапређивање рада школе.
- Директор, чланови школског одбора или локалне управе кроз самовредновање проверавају своју сопствену ефикасност и ефикасност рада организовања и обезбеђивања што квалитетнијих услова за рад ученика и запослених.
- Циљ самовредновања је унапређивање квалитета рада школе. То је истовремено и знак да је школа спремна да прихвати одговорност за сопствени рад и развој. То ослобађа школу од напетости која се јавља као последица спољашњег вредновања.
- Наш образовни је систем отворен, преузео је искуства из других земаља. Примери доброг самовредновања у школама су: Шкотска, Енглеска, Холандија, Аустрија...
- У оквиру наше школе самовредновању треба озбиљније приступити да бисмо имали праву слику рада и напретка наше школе. Добијене резултате треба стално анализирати, упоређивати а слабе стране побољшавати. Сам процес самовредновања није једноставан. Треба да буде значајније имплементиран у Развојном плану школе.
- Оцена кључних области је 3 углавном на скали од 1 до 4 на досадашње обрађене кључне области.

стручна расправа

Влада Вучинић: Врло сам скептичан у искреност родитеља када је питању вредновање.

Слађана Луковић: Родитељи су искрени. Они су најискренији. Проблем је њихова објективност. А наставници имају позитивнију слику о самима себи.

Младенка Башић: Ми треба да стално себе вреднујемо. Ми себе тиме коригујемо. Деца знају јако добро да вреднују.

уводни реферат

ВЛАДИЦА МАРКОВИЋ

наставник ТИО

ЗАШТИТА И БЕЗБЕДНОСТ РАДНИКА У ШКОЛАМА

Наставници и друго особље, као и школски објекти са материјалним средствима и двориштем, могу бити истински заштићени само у оквиру “безбедне школе. До “безбедне школе“ се најефикасније може доћи коришћењем примера добре праксе у земљи и иностранству, тј. мера и активности које су постигле добре резултате у решавању ове проблематике.

Разноврсне и бројне мере се могу груписати према циљним групама на које су усмерене. То говори о потреби заједничког, партнерског деловања свих безбедоносних чиниоца у циљу решавања проблема насиља у школама. Овде су наведене оне мере које су показале своје позитивно дејство у пракси развијених школа на Западу.

1. Интервенције усмерене на ученике – различити облици помоћи у учењу; групно саветовање; индивидуално саветовање; вршњачко саветовање; учешће ученика у различитим школским комисијама за безбедност или у саветодавним одборима; програми за промену понашања; обука у савладавању стреса; обука у решавању проблема; морално васпитање; програм разјашњавања система вредности; обука у замењивању агресије; програми за појачавање самоуважавања; састављање кодекса права и одговорности, и др.

2. Интервенције усмерене на наставнике – обука у управљању агресијом; чешћи контакти ван учионице између наставника и ученика; групне дискусије између управе школе, наставника и ученика; мањи број ученика у односу на број наставника; доследна, праведна, чврста дисциплина; компензација трошкова повезаних са агресијом; индивидуализована настава; већа интеракција наставника са родитељима, и др.

3. Интервенције усмерене на школски програм – разноврсне секције, посебно креативне, упознавање ученика са Дечјим правима; полицијски курсеви; курсеви о практичним аспектима живота одраслих; центри за учење; различити видови образовања ван редовне наставе, и др.

4. Интервенције усмерене на управу школе – коришћење обучених преговарача у конфликтима; јасно одређивање одговорности и ауторитета међу управним особљем; комитет за школску безбедност; координација између школске управе и полиције; приручник о законима и правима; приручник о школским процедурама; правилник о правима и одговорностима; обука у управљању агесијом; демократизовано управљање школом; курсеви о људским односима; приступачан и »видљив« директор школе; релаксирање од наметнутих улога, и др.

5. Интервенције усмерене на физичку школску средину – видео-надзор, добро осветљавање школе и простора око ње; смањивање величине школе; смањивање величине разреда; повећан надзор од стране особља; брзо поправљање оштећења услед вандализма; електронска провера за откривање оружја; инсталирање табле за графите; омогућавање ученицима да сликају мурале; спонзорски дани чишћења школе; коришћење плексигласа или сличног материјала за зидове; инсталирање декоративних решетки на прозоре; означавање школског инвентара; прегледна школска зграда; регистровање сваког посетиоца у згради; коришћење личног алармног система, и др.

6. Интервенције усмерене на родитеље – одбор за спречавање изостајања са наставе; обука у родитељским вештинама; родитељи као гостујући предавачи; родитељи као посредници између рада наставника и учења; већа законска одговорност родитеља за понашање њихове деце; центри за породично васпитање; уговори ученика и родитеља о ненасиљу, и др.

7. Интервенције усмерене на особље за обезбеђење – између осталог, ангажовање лица из обезбеђења за поучавање о законима, као и за саветовање и посећивање породице ученика; састављање школског приручника о безбедности, и др.

8. Интервенције усмерене на локалну заједницу – програми помагања у обезбеђивању, образовање за спречавање вандализма; омогућавање локалној заједници да користи просторије школе после часова; заједничке прославе и друштвено корисне акције организоване са школом и у школи, и др.

9. Интервенције усмерене на државу – успостављање јединственог система извештавања о случајевима насиља и вандализма; састављање државног надзорног одбора против насиља; строжији прописи о ношењу оружја; боља координација државних и локалних служби; бољи закони о дечјем раду, и др.

Проблем спречавања насиља у школама није једноставан поступак, већ процес који подразумева дуг, континуиран, вишегодишњи рад свих појединаца и институција које се баве децом. Он се не може, као "врућ кромпир" бацати из руке родитеља у руке школе, а затим у руке "друштва", "медија" и слично.

стручна расправа

Влада Вучинић: о физичко – техничкој безбедности говорите. А шта је са електронском безбедношћу?

Владица Марковић: То је посебна грана.

Љиљана Живковић: Ми имамо сјајан Правилник о безбедности. Али га не примењујемо. Врло је детаљно све прописано, а нажалост се не примењује.

Владица Марковић: Ми смо условно речено безбедни у школи. Сви морамо да будемо безбедни да би Школа била безбедно. И то мора да се ради стручно.

УЧЕСНИЦИ ПРВОГ САВЕТОВАЊА ПРОСВЕТНИХ РАДНИКА

1. Влада Вучинић
2. Весна Тутић
3. Слађана Луковић
4. Милош Пекић
5. Маја Качавенда
6. Светлана Јоцић
7. Матић Александар
8. Ђорђевић Валентина
9. Живковић Срђан
10. Александар Суботић
11. Борис Ивановић
12. Ивана Милојевић
13. Жељка Ђокић
14. Љиљана Милошевић
15. Александра Куртеш
16. Весна Поповић
17. Љиљана Живковић
18. Слађана Ђуричић
19. Биљана Радаковић
20. Слађана Величковић
21. Даринка Танасковић
22. Владица Марковић
23. Снежана Павловић
24. Александра Петровић
25. Наташа Коцић
26. Јована Хаџи-Антоновић
27. Љиљана Тутић
28. Василије Савић
29. С Николић
30. Данијела Јукић
31. Младенка Башић
32. Невена Радановић
33. Јелена Јовановић
34. Ана Зорић
35. Сузана Глигоријевић

- 36. Соња Малески
- 37. Светлана Здравковић
- 38. Ивана Бојанић
- 39. Свјетлана Броћета
- 40. Весна Ћехић
- 41. Бранкица Видановић
- 42. Саша Шипка
- 43. Ивана Перић